

## Socialförsäkringsutskottets betänkande

1978/79: 16

med anledning av propositionen 1978/79: 100 i vad avser anslag för budgetåret 1979/80 till studiestöd m. m. jämte motioner

### Propositionen

Regeringen har i propositionen 1978/79: 100 bil. 12 (utbildningsdepartementet) under litt. F. Studiestöd m. m. punkterna F 1–F 8 och IV. Statens utlåningsfonder punkten IV: 5 föreslagit riksdagen att

(F 1) till Centrala studiestödsnämnden m. m. för budgetåret 1979/80 anvisa ett förslagsanslag av 36 962 000 kr.,

(F 2) antaga inom utbildningsdepartementet upprättat förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1973: 349),

(F 2) godkänna att 456 200 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften och de influtna skattemedlen från de beskattade vuxenstudiestöden för budgetåret 1979/80 tillförs anslaget Studiebidrag m. m.,

(F 2) till Studiebidrag m. m. för budgetåret 1979/80 anvisa ett förslagsanslag av 899 600 000 kr.,

(F 3) till Kostnader för avskrivning av vissa studielån med statlig kreditgaranti för budgetåret 1979/80 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kr.,

(F 4) godkänna att 5 600 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften och de influtna skattemedlen från de beskattade vuxenstudiestöden för budgetåret 1979/80 tillförs anslaget Ersättning till postverket och riksförsäkringsverket för deras handläggning av studiesocialt stöd,

(F 4) till Ersättning till postverket och riksförsäkringsverket för deras handläggning av studiesocialt stöd för budgetåret 1979/80 anvisa ett förslagsanslag av 3 900 000 kr.,

(F 5) till Bidrag till avlönande av föreståndare vid elevhem vid gymnasieskolor m. m. för budgetåret 1979/80 anvisa ett förslagsanslag av 600 000 kr.,

(F 6) till Bidrag till hälso- och sjukvård för studerande för budgetåret 1979/80 anvisa ett förslagsanslag av 2 255 000 kr.,

(F 7) godkänna att 15 510 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften och de influtna skattemedlen från de beskattade vuxenstudiestöden för budgetåret 1979/80 tillförs anslaget Administration av och information om vuxenstudiestöd m. m.,

(F 7) till Administration av och information om vuxenstudiestöd m. m. för budgetåret 1979/80 anvisa ett anslag om 1 000 kr.,

(F 8) godkänna att 30 000 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften och de influtna skattemedlen från de be-

skattade vuxenstudiestöden för budgetåret 1979/80 tillförs anslaget Bidrag till uppsökande verksamhet på arbetsplatser, m. m.,

(F 8) till Bidrag till uppsökande verksamhet på arbetsplatser, m. m. för budgetåret 1979/80 anvisa ett anslag av 500 000 kr.,

(IV: 5) godkänna att 15 000 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften och de influtna skattemedlen från de beskattade vuxenstudiestöden för budgetåret 1979/80 tillförs anslaget Studiemedelsfonden.

(IV: 5) till Studiemedelsfonden för budgetåret 1979/80 anvisa ett investeringsanslag av 1 429 500 000 kr.

Det i propositionen intagna författningsförslaget är följande.

**Förslag till****Lag om ändring i studiestödslagen (1973: 349)**

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 7, 10 och 11 §§, 4 kap. 17 §, 5 kap. 3 och 4 §§, 6 kap. 1 och 4–7 §§ samt 8 kap. 60, 62 och 79 §§ studiestödslagen (1973: 349)<sup>1</sup> skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***3 kap.****7 §<sup>2</sup>**

Inackorderingstillägg utgår med 260 kronor i månaden till studerande som behöver inackordering. Tillägget omfattar dessutom rätt till fria hemresor enligt de närmare bestämmelser som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen utser.

Inackorderingstillägg utgår med 285 kronor i månaden till studerande som behöver inackordering. Tillägget omfattar dessutom rätt till fria hemresor enligt de närmare bestämmelser som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen utser.

**10 §<sup>3</sup>**

Inkomstprövat tillägg utgår med högst 105 kronor i månaden.

Inkomstprövat tillägg utgår med högst 125 kronor i månaden.

Närmare bestämmelser om inkomstprövat tillägg meddelas av regeringen.

**11 §<sup>4</sup>**

Behovsprövat tillägg utgår med högst 175 kronor i månaden.

Behovsprövat tillägg utgår med högst 200 kronor i månaden.

Närmare bestämmelser om behovsprövat tillägg meddelas av regeringen.

**4 kap.****17 §<sup>5</sup>**

Utöver vad som följer av 16 § minskas det belopp som enligt 13 § första stycket och 14 § utgår till heltidsstuderande för varje hel, sammanhängande tidsperiod om 15 dagar med

1. en fyrtiofemtedel av den del av den studerandes förmögenhet som överstiger sex gånger basbeloppet, eller

2. om den studerande är gift och lever tillsammans med maken, en fyrtiofemtedel av den del av makarnas sammanlagda förmögenhet som överstiger nio gånger basbeloppet.

<sup>1</sup> Lagen omtryckt 1975: 359.

<sup>2</sup> Senaste lydelse 1978: 220.

<sup>3</sup> Senaste lydelse 1978: 220.

<sup>4</sup> Senaste lydelse 1978: 220.

<sup>5</sup> Senaste lydelse 1977: 146.

*Nuvarande lydelse*

Om den studerande är gift och lever tillsammans med maken, minskas det belopp som enligt 13 § första stycket och 14 § utgår för varje hel, sammanhängande tidsperiod om 15 dagar dessutom med två fyrtiofemtedelar av den del av makens inkomst under kalenderhalvåret som överstiger tre basbelopp.

Är den studerande gift men lever han ej tillsammans med maken, äger första stycket 2 och andra stycket motsvarande tillämpning, i den mån detta följer av bestämmelser som meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av centrala studiestödsnämnden.

*Föreslagen lydelse*

Om den studerande är gift och lever tillsammans med maken, minskas det belopp som enligt 13 § första stycket och 14 § utgår för varje hel, sammanhängande tidsperiod om 15 dagar dessutom med två fyrtiofemtedelar av den del av makens inkomst under kalenderhalvåret som överstiger tre *och ett halvt* basbelopp.

**5 kap.**

**3 §<sup>6</sup>**

Timstudiestöd utgår för

1. studietimme under vilken den studerande är närvarande och på grund därav förlorar arbetsinkomst för en timme,
2. timme för vilken den studerande förlorar sin arbetsinkomst på grund av resor till eller från den plats där utbildningen äger rum.

*Timstudiestöd enligt första stycket 1 får under ett budgetår utgå till samma studerande för högst 70 studietimmar. Utgår till den studerande timstudiestöd enligt såväl första stycket 1 som första stycket 2 får timstudiestöd under budgetåret utgå för högst 90 timmar. Timstudiestöd enligt första stycket 2 utgår dock för högst två timmar för varje studietillfälle.*

*Till samma studerande får timstudiestöd under ett budgetår utgå för högst 70 studietimmar enligt första stycket 1 och för högst 20 timmar enligt första stycket 2. Timstudiestöd enligt första stycket 2 utgår dock för högst två timmar för varje studietillfälle.*

Studietimme omfattar det antal minuter som bestäms av regeringen eller myndighet som regeringen utser.

**4 §<sup>7</sup>**

Timstudiestöd utgör 25 kronor för studietimme enligt 3 § första stycket 1 och för timme enligt 3 § första stycket 2.

Timstudiestöd utgör 30 kronor för studietimme enligt 3 § första stycket 1 och för timme enligt 3 § första stycket 2.

<sup>6</sup> Senaste lydelse 1978: 220.

<sup>7</sup> Senaste lydelse 1978: 220.

## Nuvarande lydelse

## Föreslagen lydelse

## 6 kap.

## 1 §

Dagstudiestöd kan utgå till studerande som vid folkhögskola deltagar i *ämneskurs* av det slag som bestämmes av regeringen eller myndighet som regeringen utser.

Dagstudiestöd kan utgå till studerande som vid folkhögskola deltagar i *kurs* av det slag som bestämmes av regeringen eller myndighet som regeringen utser.

4 §<sup>a</sup>

Inkomstbidrag utgår för varje dygn

1. under vilket den studerande deltagar i *ämneskurs* och på grund därav förlorar sin arbetsinkomst,

2. under vilket den studerande reser till eller från den plats där *ämneskurs* äger rum och på grund därav förlorar sin arbetsinkomst för detta dygn.

*Inkomstbidrag enligt första stycket 1 får utgå till samma studerande för högst tio dygn under ett budgetår. Utgår inkomstbidrag till en studerande enligt såväl första stycket 1 som första stycket 2 får inkomstbidrag utgå för högst tolv dygn under ett budgetår.*

Inkomstbidrag utgår för varje dygn

1. under vilket den studerande deltagar i *kurs* och på grund därav förlorar sin arbetsinkomst,

2. under vilket den studerande reser till eller från den plats där *kurs* äger rum och på grund därav förlorar sin arbetsinkomst för detta dygn.

*Till samma studerande får under ett budgetår utgå inkomstbidrag för högst tio dygn enligt första stycket 1 och för högst två dygn enligt första stycket 2.*

5 §<sup>a</sup>

Internatbidrag utgår för varje dygn

1. under vilket den studerande deltagar i *ämneskurs* och på grund därav har sådana särskilda kostnader för resa, kost eller logi i samband med kursen som är av betydelse,

2. under vilket den studerande reser till eller från den plats där *ämneskursen* äger rum och på grund därav har sådana särskilda kostnader för resa, kost eller logi som är av betydelse.

*Internatbidrag enligt första stycket 1 får utgå till samma studerande för högst tio dygn under ett budgetår. Utgår internatbidrag till en studerande enligt såväl första*

Internatbidrag utgår för varje dygn

1. under vilket den studerande deltagar i *kurs* och på grund därav har sådana särskilda kostnader för resa, kost eller logi i samband med kursen som är av betydelse,

2. under vilket den studerande reser till eller från den plats där *kursen* äger rum och på grund därav har sådana särskilda kostnader för resa, kost eller logi som är av betydelse.

*Till samma studerande får under ett budgetår utgå internatbidrag för högst tio dygn enligt första stycket 1 och för högst två dygn enligt första stycket 2.*

<sup>a</sup> Senaste lydelse 1978: 220.

<sup>a</sup> Senaste lydelse 1978: 220.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

*stycket 1 som första stycket 2 får internatbidrag utgå för högst tolv dygn under ett budgetår.*

6 §<sup>10</sup>

Inkomstbidrag utgör 125 kronor för varje dygn.

Internatbidrag utgör 125 kronor för varje dygn.

Inkomstbidrag utgör 150 kronor för varje dygn.

Internatbidrag utgör 150 kronor för varje dygn.

## 7 §

Dagstudiestöd för deltagande i *ämneskurs* som avses i 1 § utgår ej till studerande som uppbär annat studiestöd enligt denna lag för den tidsperiod som infaller från kursens början till dess slut. Att den studerande uppbär timstudiestöd enligt 5 kap. utgör dock ej hinder för dagstudiestöd.

Dagstudiestöd för deltagande i *ämneskurs* som avses i 1 § utgår ej heller till studerande som uppbär utbildningsbidrag för den tidsperiod som infaller från kursens början till dess slut.

Bekostas den studerandes uppehälle helt eller till väsentlig del av staten eller kommun utgår ej dagstudiestöd till honom, om ej annat följer av bestämmelse som regeringen meddelar.

Dagstudiestöd för deltagande i *kurs* som avses i 1 § utgår ej till studerande som uppbär annat studiestöd enligt denna lag för den tidsperiod som infaller från kursens början till dess slut. Att den studerande uppbär timstudiestöd enligt 5 kap. utgör dock ej hinder för dagstudiestöd.

Dagstudiestöd för deltagande i *kurs* som avses i 1 § utgår ej heller till studerande som uppbär utbildningsbidrag för den tidsperiod som infaller från kursens början till dess slut.

## 8 kap.

## 60 §

Är den återbetalningsskyldiges betalningsförmåga på grund av sjukdom eller annan jämförlig orsak varaktigt nedsatt, får han befrias från kvarstående återbetalningsskyldighet. Föreligger eljest synnerliga skäl får den återbetalningsskyldige även i annat fall befrias från kvarstående återbetalningsskyldighet eller del därav.

Befrielse från del av återbetalningsskyldigheten kan dessutom medges i fråga om återbetalningspliktiga studiemedel som den återbetalningsskyldige uppburit för kommunal eller statlig vuxenutbildning eller för sådan annan gymnasial utbildning eller utbildning vid folkhögskola som den återbetalningsskyldige gått igenom vid vuxen ålder (befrielsegrundande utbildning). Som villkor för sådan befrielse gäller att

1. den återbetalningsskyldige under minst fyra terminer studerat vid läroanstalt eller utbildningslinje som omfattas av förordnande enligt 4 kap. 1 § och för denna tid uppburit återbetalningsspliktiga studiemedel,

<sup>10</sup> Senaste lydelse 1978: 220.

## Nuvarande lydelse

## Föreslagen lydelse

2. den befrielsegrundande utbildningen avser studier som den återbetalningsskyldige behövt för att kunna vinna tillträde till den läroanstalt eller utbildningslinje som avses under 1.

3. den återbetalningsskyldige varit yrkesverksam på heltid under minst *fem* år, innan han uppburit studiemedel för studier vid läroanstalt eller utbildningslinje som avses under 1.

4. det med hänsyn till den återbetalningspliktiges ekonomiska förhållanden är skäligen att han befrias från del av återbetalningsskyldigheten.

Med yrkesverksamhet enligt andra stycket jämställs vård av egna barn, vård av föräldrar och annan liknande verksamhet. Befrielse får beviljas den återbetalningsskyldige även om han ej är eller varit underhållsskyldig gentemot annan.

Befrielse enligt andra stycket får avse högst 1900 kronor för varje årskurs enligt läroplanen för den befrielsegrundande utbildning som den återbetalningsskyldige gått igenom. Befrielsen får sammanlagt avse högst 5 700 kronor. Befrielsen får ej överstiga hälften av det belopp som den återbetalningsskyldige sammanlagt uppburit för den befrielsegrundande utbildningen.

## 62 §

Preliminär avgift skall erläggas under avgiftsåret om avgiften

1. överstiger 200 kronor med en tredjedel senast den 6 juni, en tredjedel senast den 6 september och en tredjedel senast den 6 december,

2. överstiger 100 men icke 200 kronor med hälften senast den 6 juni och hälften senast den 6 september,

3. uppgår till högst 100 kronor i sin helhet senast den 6 juni.

Kvarstående avgift skall erläggas under andra året efter avgiftsåret, med hälften senast den 6 februari och hälften senast den 6 april.

Skall preliminär eller kvarstående avgift enligt första eller andra stycket fördelas på två eller tre betalningstillfällen, avrundas det belopp som skall erläggas vid annat tillfälle än det sista uppåt till helt kronotal. Öresbelopp varmed avrundning skett, skall avräknas vid det sista betalningstillfället.

Preliminär avgift skall erläggas under avgiftsåret och om avgiften

1. överstiger 200 kronor med en tredjedel senast vid vart och ett av tre betalningstillfällen,

2. överstiger 100 men icke 200 kronor med hälften senast vid vardera av två betalningstillfällen,

3. uppgår till högst 100 kronor i sin helhet senast vid ett betalningstillfälle.

Kvarstående avgift skall erläggas under andra året efter avgiftsåret och med hälften senast vid vardera av två betalningstillfällen.

*Centrala studiestödsnämnden bestämmer tidpunkten för varje betalningstillfälle.*

## 79 §

Har studerande för sådan dag under en sjukperiod som infaller efter karenstiden enligt 78 § första

Har studerande för sådan dag under en sjukperiod som infaller efter karenstiden enligt 78 § första

*Nuvarande lydelse*

stycket uppburit sjukpenning enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring eller enligt lagen (1954: 243) om yrkesskade-försäkring och överstiger denna sjukpenning 25 kronor, skall vid tillämpning av bestämmelse i detta kapitel om återbetalningsbelopp eller frivillig återbetalning medräknas endast den del av de återbetalningspliktiga studiemedlen för samma dag som motsvarar det belopp varmed sjukpenningen överstiger 25 kronor. Vad som sagts nu gäller också om den studerande med anledning av sin sjukdom får ersättning enligt annan författning eller på grund av regeringens förordnande eller enligt utländsk lagstiftning om yrkesskade-försäkring.

*Föreslagen lydelse*

stycket uppburit sjukpenning enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring eller enligt lagen (1976: 380) om arbetsskade-försäkring och överstiger denna sjukpenning 25 kronor, skall vid tillämpning av bestämmelse i detta kapitel om återbetalningsbelopp eller frivillig återbetalning medräknas endast den del av de återbetalningspliktiga studiemedlen för samma dag som motsvarar det belopp varmed sjukpenningen överstiger 25 kronor. Vad som sagts nu gäller också om den studerande med anledning av sin sjukdom får ersättning enligt annan författning eller på grund av regeringens förordnande eller enligt utländsk lagstiftning om arbetsskade-försäkring.

---

Denna lag träder i kraft, såvitt avser 8 kap. 62 § den 1 januari 1980 och i övrigt den 1 juli 1979.

## Motionerna

I motionen 1978/79: 359 av Iris Mårtensson m. fl. (s) hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag till åtgärder i syfte att ge elever som utbildar sig i yrken med påtaglig brist på utbildad arbetskraft likvärdiga ekonomiska villkor.

I motionen 1978/79: 506 av Sven Aspling m. fl. (s) hemställs

1. att riksdagen beslutar att beloppet för timstudiestöd enligt studiestödslagen skall utgå med 35 kr./tim. i stället för av regeringen föreslaget belopp om 30 kr./tim.,

2. att riksdagen beslutar att beloppet för inkomstbidrag inom dagstudiestödet skall utgå med 200 kr./dag i stället för av regeringen föreslaget belopp om 150 kr./dag,

3. att riksdagen beslutar att beloppet för internatbidrag inom dagstudiestödet skall utgå med 200 kr./dag i stället för av regeringen föreslaget belopp om 150 kr./dag,

4. att riksdagen beslutar att vuxenstudiestöd även skall utgå under julferier,

5. att riksdagen beslutar om särskild dagberäkning av vuxenstudiestödet i enlighet med vad som anförts i motionen,

6. att riksdagen avslår regeringens förslag under anslaget *Administration av och information om vuxenstudiestöd m. m.* (F 7, utbildningsdepartementet) om att medel för information om vuxenstudiestöd skall utgå till företagarorganisationer,

7. att riksdagen avslår regeringens förslag under anslaget *Bidrag till uppsökande verksamhet på arbetsplatser m. m.* (F 8, utbildningsdepartementet) att medel för uppsökande verksamhet skall utgå till företagarorganisationer,

8. att riksdagen beslutar fastställa gränsen för fribelopp mot egen inkomst till 60% av basbeloppet, med motsvarande förändring för deltidsstuderande,

9. att riksdagen begär förslag av regeringen till nästa riksmöte om de ändringar i reglerna om förskott på studiemedel som förordats i motionen,

10. att riksdagen beslutar att inkomstgränsen för oreducerat belopp för inkomstprövat tillägg inom studiehjälpen höjs till 41 000 kr.,

11. att riksdagen till *Studiebidrag m. m.* (F 2, utbildningsdepartementet) för budgetåret 1979/80 anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 4 000 000 kr. förhöjt förslagsanslag av 903 600 000 kr.,

12. att riksdagen till *Studiemedelsfonden* (IV:5, utbildningsdepartementet) för budgetåret 1979/80 anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 14 000 000 kr. förhöjt investeringsanslag av 1 443 500 000 kr.

I motionen 1978/79: 597 av Lars Werner m. fl. (vpk) hemställs

1. att riksdagen uttalar sig för och hos regeringen hemställer om förslag till en ändring av det studiesociala stödet i enlighet med följande:

a. att det studiesociala stödet görs enhetligt och att det skall omfatta alla över 16 år,

b. att totalbeloppet höjs till 200 % av basbeloppet,

c. att bidragsdelen höjs till 25 % av totalbeloppet,

d. att fribeloppet höjs till 200 % av basbeloppet,

e. att barntillägget höjs till 50 % av basbeloppet och att det görs återbetalningsfritt,

f. att äktamakeprövningen omedelbart slopas,

g. att en förändring och förbättring av återbetalningsreglerna genomförs på ett sådant sätt att normalinkomstläget för en heltidsarbetande görs återbetalningsfritt och att återbetalningsbeloppet därefter ökar med stigande inkomst,

h. att hela det återstående skuldbeloppet avskrivs vid pensionering,

i. att inackorderingstillägget utgår med 390 kr. per månad,

j. att det inkomstprövade liksom det behovsprövade tillägget utgår med maximalt 250 kr.,

k. att inkomstgränsen höjs till 48 000 kr. för det inkomstprövade tillägget,

l. att inkomstgränsen höjs till 56 000 kr. för det behovsprövade tillägget,

m. att åldersgränsen för erhållande av inkomstprövat tillägg skall vara 16 år,

n. att vuxenstudiestödet i sin helhet utgår som bidrag,

o. att åldersgränsen för erhållande av studiestöd höjs till 60 år,

p. att ungdomsstuderande med resväg över 80 mil beviljas tio fria hemresor per år och att dessa får företas med flyg,

2. att riksdagen uttalar sig för att det nuvarande studiesociala stödet bör ersättas av studielön för alla studerande över 16 år.

I motionen 1978/79: 709 av Margit Odelsparr (c) och Sven-Erik Nordin (c) hemställs att riksdagen beslutar att samtliga ledamöter i vuxenutbildningsnämnderna skall utses av respektive landsting från och med nästa mandatperiod samt att personliga suppleanter för ledamöterna i vuxenutbildningsnämnd skall utses.

I motionen 1978/79: 1225 (jfr 1978/79: 1108) av Gösta Bohman m. fl. (m) hemställs att riksdagen hos regeringen anholder om förslag till en stegvis höjning av det s. k. totalbeloppet i studiemedelssystemet, så att det på sikt uppgår till 180 % av basbeloppet.

I motionen 1978/79: 1236 av Rune Johnsson i Mölndal m. fl. (c, m, fp) hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag på grundval av CSN:s rapport om studiestöd till icke-arbetstagare i enlighet med vad som anförts i motionen.

I motionen 1978/79: 1237 av Wiggo Komstedt (m) och Bo Lundgren (m) hemställs att riksdagen hos regeringen hemställer att utredningen om gäst-studerande m. m. får i uppdrag att beakta de synpunkter som framförts i motionen.

I motionen 1978/79: 1239 av Karl-Eric Norrby m. fl. (c) hemställs att

riksdagen beslutar om en övergång till dagberäkning av studiebidragen till äldre studerande i gymnasial utbildning i enlighet med CSN:s förslag och inom ramen för det av regeringen föreslagna anslaget under F 2 Studiebidrag m. m.

I motionen 1978/79: 1240 av Hans Nyhage m. fl. (m) hemställs att riksdagen beslutar att från anslaget Bidrag till uppsökande verksamhet på arbetsplatser m. m. skall för budgetåret 1979/80 utgå dels 19 milj. kr. i bidrag till uppsökande verksamhet på arbetsplatser, dels 6 milj. kr. i bidrag till utbildning av fackliga studieorganisatörer, vilket innebär en minskning av anslaget med 5 milj. kr.

I motionen 1978/79: 1241 av Johan Olsson (c) hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller att – t. ex. genom tilläggsdirektiv till studiestödsutredningen – en översyn av utgående ekonomiska villkor för ungdom i olika former av utbildning och praktik företas.

I motionen 1978/79: 1633 av Rolf Hagel (apk) och Alf Lövenborg (apk) hemställs att riksdagen hos regeringen begär

1. att studiemedlen successivt ersätts med studielön på så sätt att totalbeloppet fr. o. m. den 1 juli 1979 höjs till 35 000 kr. per år och bidragsdelen för budgetåret 1979/80 till 25 % av totalbeloppet, 1980/81 till 50 %, 1981/82 till 75 % och 1982/83 till att motsvara hela beloppet, som i sin tur skall höjas i takt med stigande levnadskostnader,

2. att studiestödet skall utgå till alla studerande fr. o. m. första årskursen i gymnasiet.

I motionen 1978/79: 1806 av Inger Lindquist (m) och Ove Nordstrandh (m) hemställs att riksdagen uttalar att rätt till studiemedel skall tillkomma alla som deltar i undervisning som bedrivs av de erkända studieförbunden i form av studieplansbundna universitetscirkelar med av universitetet anvisade lärare och efter fastställt examinationsförfarande.

## Utskottet

Studiesocialt stöd utgår i form av studiehjälp till elever under 20 år på gymnasienivå och studiemedel till äldre elever på denna nivå och på högskolenivå. I det studiesociala systemet ingår dessutom sedan den 1 januari 1976 ett särskilt studiestöd för vuxna, som finansieras genom en särskild arbetsgivaravgift, vuxenutbildningsavgiften, om 0,25 % på lönesumman.

Studiehjälps- och studiemedelssystemen är föremål för en genomgripande översyn inom studiestödsutredningen. Utredningen har i juni 1977 lagt fram ett principbetänkande (SOU 1977:31) Studiestöd – Alternativa utvecklingslinjer. Sedan betänkandet remissbehandlats har regeringen i tilläggsdirektiv i augusti 1978 gett utredningen i uppdrag att lägga fram konkreta förslag till förändringar av studiehjelps- och studiemedelssystemen samt administrationen av studiestödet. Utredningens arbete härmed beräknas pågå under hela år 1979.

Som en provisorisk åtgärd föreslår studiestödsutredningen i sitt nämnda principbetänkande att myndiga elever under 20 år i gymnasial utbildning skall få rätt att utnyttja återbetalningspliktiga studiemedel i den utsträckning som krävs för att fylla ut skillnaden mellan studiemedelssystemets maximibelopp och de icke återbetalningspliktiga bidrag som i framtiden kan utgå i studiehjälpssystemet. I budgetpropositionen anför departementschefen att han anser det motiverat att med förtur behandla detta förslag och att han avser att återkomma till frågan i en särskild proposition till riksdagen i vår.

Studiestödsutredningen föreslog också i sitt principbetänkande att det ekonomiska ansvaret för gymnasieskolelevernas resor och inackordering skulle överföras till kommunerna. De särskilda rese- och inackorderings-tilläggen inom studiehjälpssystemet skulle därmed kunna upphöra. Frågan har härefter behandlats inom den kommunalekonomiska utredningen, som i sitt slutbetänkande (SOU 1977: 78) Kommunerna – Utbyggnad, Utjämnning, Finansiering tillstyrkt förslaget. I tilläggsdirektiven till studiestödsutredningen anför departementschefen att utredningen med förtur bör behandla de problem kring frågan som återstår att klarlägga och att utredningens överväganden bör föreligga före utgången av år 1978. Utredningen har i december 1978 avlämnat sitt förslag, Ds U 1978: 15, Gymnasieskolelevernas resor och inackordering.

I budgetpropositionen förutskickas vidare att regeringen i vår kommer att förelägga riksdagen ett förslag om förbättrat sjukförsäkringsskydd för studerande med vuxenstudiestöd.

Med hänsyn till studiestödsutredningens arbete och till att vissa förslag i enlighet med det anförda senare i vår kommer att föreläggas riksdagen föreslås i propositionen huvudsakligen sådana förändringar inom det studiesociala området som är motiverade av kostnadsutvecklingen.

I det följande behandlar utskottet regeringens anslagsframställningar jämte ett antal motioner om studiestöd och andra studiesociala frågor.

## Studiestöd

Under anslaget F 2. Studiebidrag m. m. föreslås att riksdagen anvisar medel för studiestöd som utgår i form av bidrag till de studerande. Anslag till återbetalningspliktiga studiemedel föreslås på kapitalbudgeten under Statens utlåningsfonder, IV: 5. Studiemedelsfonden.

## Studiehjälp

Studiehjälpen till elever under 20 år på gymnasial nivå består av studiebidrag jämte olika tillägg samt återbetalningspliktiga studiemedel. Studiebidraget utgår till alla elever och utgör f. n. 208 kr. i månaden. Inkomstprövat tillägg och behovsprövat tillägg liksom återbetalningspliktiga studieme-

del utgår efter prövning av elevens och föräldrarnas, eller om eleven är gift, egen och makes ekonomi, medan övriga tillägg, resetillägget och inackorderingstillägget, utgår utan ekonomisk prövning.

För budgetåret 1979/80 föreslås i propositionen att det maximala beloppet för inkomstprövat tillägg räknas upp från 105 kr. till 125 kr. i månaden och för behovsprövat tillägg från 175 kr. till 200 kr. i månaden. Den inkomstgräns vid vilken det inkomstprövade tillägget börjar reduceras föreslås bli oförändrad, 38 000 kr., medan däremot den s. k. övre reduktionsgränsen, dvs. den gräns där en kraftigare reduktion än tidigare av tillägget inträder, 54 000 kr., föreslås höjd till 59 000 kr. Samtidigt föreslås den inkomstgräns som inte får överstigas för att behovsprövat tillägg skall kunna utgå, höjd från 38 000 kr. till 45 000 kr. Slutligen föreslås att inackorderingstillägget höjs från 260 kr. till 285 kr. i månaden och resetilläggen från 115, 150, 190, 220, 265, 300 kr. till 130, 165, 210, 250, 290, 325 kr. i månaden för avstånd om resp. 6, 13, 19, 27, 36 och 46 km.

Motionärerna i motionen 506 av Sven Aspling m. fl. anser det nödvändigt att höja även inkomstgränsen för oreducerat inkomstprövat tillägg och begär att den fastställs till 41 000 kr. Lars Werner m. fl. anser i motionen 597 att inkomstgränsen i fråga bör höjas till 48 000 kr., det inkomstprövade tilläggets maximala belopp räknas upp till 250 kr. i månaden och åldersgränsen för att få tillägget, f. n. 17 år, sänkas till 16 år. Sistnämnda motionärer förordar vidare en höjning av det behovsprövade tilläggets maximala belopp till 250 kr. och av inkomstgränsen för tillägget till 56 000 kr.

I propositionen har som nämnts föreslagits sådana förbättringar av studiehjälpen som ansetts motiverade av kostnadsutvecklingen. Mot bakgrund av det statsfinansiella läget får dessa förslag enligt utskottets mening anses skäligen. Utskottet biträder därför propositionen i nu behandlade delar och avstyrker bifall till de förenämnda yrkandena i motionerna 506 och 597.

Motionärerna i motionen 597 framför också förslag om att inackorderingstillägget skall höjas från nuvarande 260 kr. till 390 kr. i månaden och att den till inackorderingstillägget knutna förmånen av fria hemresor skall utvidgas till att avse ersättning för resor med flyg tio gånger per år i de fall eleverna har längre resväg än 80 mil från hemorten.

Som inledningsvis nämnts har studiestödsutredningen nyligen lagt fram förslag i fråga om gymnasieskolelevernars resor och inackorderingskostnader. Innebörden av förslaget är att ansvaret för dessa elevers resor och inackordering skall överföras från staten till primärkommunerna från och med den 1 juli 1980 och att huvuddragen i gällande regler för de statliga rese- och inackorderingstilläggen, inkl. fria hemresor, skall läggas till grund för verksamheten efter överföringen. Utredningen föreslår beträffande inackorderingstillägget bl. a. att tilläggets grundbelopp skall höjas till 400 kr. i månaden och att beloppet för tillägget skall anpassas till bostadskostnadsindex. Beträffande förmånen av fria hemresor för inackorderade

elever erinrar utredningen om att centrala studiestödsnämnden (CSN) under hösten 1978 utvärderat försöksverksamheten med sådana resor och föreslagit dels att verksamheten permanentas, dels att förmånen förbättras bl. a. genom att ersättning för flygresor utgår till Gotlandselever som går i skola på fastlandet, till elever som har minst 80 mil mellan skolort och hemort och kan utnyttja flyg samt i vissa ytterligare fall.

Förslagen beträffande gymnasieelevers resor och inackorderingskostnader bereds f. n. inom regeringskansliet. Utskottet, som erinrar om att riksdagen i fjol på förslag av utskottet (SfU 1977/78: 18) betonade angelägenheten av att CSN:s utvärdering av systemet med fria hemresor skedde så att en anpassning av syftet med resorna kunde uppnås, anser att denna beredning bör avvaktas innan utskottet tillstyrker längre gående förbättringar av stödet till inackorderade elever än vad som föreslås i propositionen. Utskottet avstyrker därför bifall till motionen 597 även i nu nämnda delar.

Skillnaden i de ekonomiska villkoren för å ena sidan ungdomar som genomgår bristyrkesutbildning inom arbetsmarknadsutbildningen med utbildningsbidrag och å andra sidan ungdomar som genomgår motsvarande utbildning i gymnasieskolan och erhåller studiehjälp berörs i två motioner. Motionärerna i motionen 359 av Iris Mårtensson m. fl. finner det otillfredsställande att utbildningsstödet blir beroende av vem som är huvudman för verksamheten och anser därför att bestämmelserna bör ändras så att alla som utbildar sig i yrken med påtaglig brist på arbetskraft får likvärdiga ekonomiska villkor. I motionen 1241 av Johan Olsson påtalar motionären att skillnaderna i förmåner vid de olika utbildningarna medför en styrning från reguljär utbildning i gymnasieskola med därav följande vakanser i utbildningsplatserna till annan mer tillfällig arbetsmarknadsutbildning. Motionären begär att en översyn skall ske av reglerna för ekonomiskt stöd till ungdomar vid olika former av utbildning och praktik, t. ex. genom att studiestödsutredningen får tilläggsdirektiv härom.

Bakom de betydligt förmånligare ekonomiska villkoren inom arbetsmarknadsutbildningen jämförda med villkoren vid gymnasial utbildning ligger arbetsmarknadspolitiska prioriteringar. Utbildningsbidraget till elever under 20 år är förbehållet dem som befinner sig i en arbetsmarknadsmässigt svår situation; ungdomar som är flyktingar, handikappade eller försörjningspliktiga mot barn eller som är berättigade till kontant arbetsmarknadssöd. Effekterna av skillnaderna i de båda bidragsformerna har uppmärksamrats i tilläggsdirektiven till studiestödsutredningen. Departementschefen framhåller i direktiven bl. a. att det fordras en klar gränsdragning mellan arbetsmarknadsutbildningens uppgifter och ungdomsskolans för att inte uppenbara orättvisor skall uppstå mellan olika ungdomsgrupper. Risken finns, menar han, att ungdomar inte söker sig direkt till gymnasieskolan utan i stället efter en tids arbetslöshet söker få sina utbildningsbehov tillgodosedda inom arbetsmarknadsutbildningen. Han är emel-

lertid inte nu beredd att förorda en höjning av studiestödet till en sådan nivå att den kan – i vart fall för de mest behövande eleverna – konkurrera med utbildningsbidraget. Utredningen bör emellertid, framhåller departementschefen, vara oförhindrad att närmare analysera effekterna av en sådan höjning och den bör överväga tänkbara utvecklingsmöjligheter för studiehjälpen och bl. a. utreda möjligheterna att upprätta en plan för en stegvis höjning av stöden. Utredningen bör vidare i sina kostnadsberäkningar särskilt beakta i vilken utsträckning sådana förbättringar inom studiehjälpen kan medföra besparingar på det arbetsmarknadspolitiska området.

Genom det anförda anser utskottet att syftet med motionerna 359 och 1241 är tillgodosett, och utskottet avstyrker bifall till desamma.

### *Studiemedel*

Studiemedel utgår till heltidsstuderande med 7,78 % av basbeloppet för varje studieperiod om 15 dagar, medan deltidstuderande erhåller samma belopp för en 30-dagarsperiod. Detta innebär att studiemedlen för ett normalläsårs uppgår till 140 % av basbeloppet för heltidsstuderande och till ett hälften så stort belopp för deltidstuderande. Den övervägande delen av studiemedlen är återbetalningspliktig. Bidragsdelen utgör f. n. 2 178 kr. för en heltidsstuderande per normalläsårs, eller 11,8 % av de totala studiemedlen. Har den studerande barn, kan barntillägg utgå med 25 % av basbeloppet. Barntillägget är i sin helhet återbetalningspliktigt.

Studiemedlen utgår efter en prövning mot egen och i förekommande fall makes ekonomi. Prövningen för den som studerar heltid minst fyra månader per kalenderhalvår medför reduktion av studiemedlen när den egna inkomsten överstiger 55 % av basbeloppet och makens inkomst 300 % av basbeloppet per kalenderhalvår. Makarnas förmögenhet påverkar också studiemedlens storlek.

Återbetalningen av studiemedlen sker genom årliga avgifter. Återbetalningsbeloppet fördelas jämnt över återbetalningstiden, som i regel sträcker sig över 20–25 år. Uppskov med återbetalningen kan beviljas om det s. k. avgiftsunderlaget, som beräknas med hänsynstagande till den återbetalningsskyldiges och i förekommande fall makes ekonomi, understiger tre och ett halvt basbelopp. För år efter det den avgiftsskyldige fyllt 65 år föreligger ingen avgiftsskyldighet.

Inom studiemedelsområdet föreslås i propositionen att ytterligare ett steg skall tas i den avveckling av prövningen mot makes ekonomi vid tilldelningen av studiemedel som påbörjades under budgetåret 1977/78. Förslaget innebär att fribeloppet för makes inkomst höjs till 350 % av basbeloppet per kalenderhalvår.

Krav på ytterligare förbättringar inom studiemedelssystemet framställs i ett flertal motioner. Sven Aspling m. fl. yrkar i motionen 506 att fribeloppet för egen inkomst vid tilldelningen av studiemedlen skall höjas för heltids-

studerande till 60 % och för deltidsstuderande till ett häremot svarande belopp. För att täcka kostnaderna härför och för förslaget ovan om höjning av inkomstgränsen för det inkomstprövade tillägget föreslås att riksdagen anvisar medel under anslaget Studiebidrag m. m. med ytterligare 4 milj. kr. och under investeringsanslaget Studiemedelsfonden med 14 milj. kr. Lars Werner m. fl. föreslår i motionen 597 att studiemedlens årliga belopp höjs till 200 % av basbeloppet med en icke återbetalningspliktig bidragsdel om 25 %, att fribeloppet för år vid prövningen mot egen inkomst höjs till 200 % av basbeloppet, att barntillägget höjs till 50 % av basbeloppet och blir i sin helhet icke återbetalningspliktigt, att prövningen mot makes ekonomi såväl vid tilldelning som återbetalning av studiemedel helt slopas samt att åldersgränsen för studiemedel höjs från 45 till 60 år. Motionärerna vill också att återbetalningsreglerna ändras så att den som under ett år inte har en inkomst överstigande en fastställd normalinkomst befrias från återbetalningsskyldighet för samma år, medan den som har högre inkomst blir återbetalningsskyldig i förhållande till denna. När studiemedelstagaren pensioneras bör enligt motionärerna hela det återstående skuldbeloppet avskrivas. Motionärerna anser slutligen att riksdagen skall begära förslag om ett enhetligt studiesocialt stöd, som omfattar alla över 16 år, och uttala att det nuvarande stödet bör ersättas av studielön till studerande över nämnda ålder.

Förslag om en successiv höjning av studiemedlens totala belopp förs fram i motionen 1225 av Gösta Bohman m. fl. Motionärerna begär att riksdagen fattar beslut om en flerårsplan som leder fram till att studiemedel kan utgå med 180 % av basbeloppet per år. En höjning av studiemedlens totalbelopp föreslås också i motionen 1633 av Rolf Hagel och Alf Lövenborg. Motionärerna anser att detta belopp bör höjas till 35 000 kr. per år och indexregleras fr. o. m. nästa budgetår. Samtidigt bör bidragsdelen höjas till 25 % av totalbeloppet. Under de följande budgetåren bör en fortsatt höjning av bidragsdelen företas med 25 % per år så att studiemedlen för budgetåret 1982/83 i sin helhet kommer att utgå såsom bidrag. Studiestöd bör enligt motionärerna utgå till alla studerande fr. o. m. första årskursen i gymnasieskolan.

Utskottet som biträder propositionens förslag om en fortsatt avveckling av äktamakeprövningen vid tilldelningen av studiemedel är inte berett att tillmötesgå kravet i motionen 506 om en höjning även av fribeloppet mot egen inkomst utan avstyrker bifall till motionsyrkandet i fråga liksom till yrkandet om ytterligare medelsanvisning.

Ett bifall till yrkandena i motionerna 597 och 1633 om olika omedelbara höjningar av studiemedelsbelopp och lättnader i återbetalningsskyldigheten finner utskottet skulle medföra kostnadsökningar, som i nuvarande statsfinansiella läge är helt oacceptabla. Motionärerna har inte heller anvisat hur finansieringen av höjningarna bör ske. Frågan om en höjning av den övre åldersgräns som gäller för rätt till studiemedel prövas f. n. inom

studiestödsutredningen. På grund av det anförda avstyrker utskottet bifall till de nu behandlade yrkandena i motionerna 597 och 1633.

Vad häfter angår yrkandena i motionerna 597 och 1633 samt i motionen 1225 om uttalanden från riksdagens sida om förändringar av det studiesociala stödet i ett längre perspektiv anser utskottet, mot bakgrund av att studiestödsutredningen har till uppgift att pröva frågan om nivån på det framtida studiestödet, att det inte finns anledning för riksdagen att nu göra några uttalanden i frågan. Utskottet vill dock framhålla att det är angeläget att utredningens arbete bedrivs skyndsamt. Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionsyrkandena.

Studiemedel utgår till studerande vid de läroanstalter och utbildningslinjer som regeringen bestämt under förutsättning att utbildningen är statlig, statsunderstödd eller ställd under statlig tillsyn. I en förteckning fogad som bilaga till studiestödsförordningen har angivits de läroanstalter och utbildningslinjer vid vilka studiemedel kan utgå. Förteckningen upptar bl. a. universiteten medan studieförbundens verksamhet, med visst undantag, inte nämns. För rätt till studiestöd krävs att studierna bedrivs på minst halvtid och vid den studiemedelsberättigande läroanstalten.

Inger Lindquist och Ove Nordstrandh begär i motionen 1806 att studiemedel skall kunna utgå till studerande som deltar i undervisning som bedrivs av de erkända studieförbunden i form av studieplansbundna universitetscirkclar med av universitetet anvisade krav och efter fastställt examinationsförfarande. Bakgrunden till motionen är att studerande som deltar i av stiftelsen Kursverksamheten vid Göteborgs universitet anordnade kurser i ämnen som ingår i jur. kand.-examen inte erhåller studiemedel.

Riksdagen har vid ett flertal tillfällen på förslag av utskottet (SfU 1972: 25, 1975/76: 9, 1977/78: 7) avslagit motioner om rätt till studiemedel för juridikstuderande vid Kursverksamheten vid Göteborgs universitet. I de nämnda betänkandena har utskottet framhållit att studiestödet i första hand bör knyta an till av statsmakterna lokaliserad och dimensionerad undervisning. Stödet skulle eljest komma att få en styrande effekt på den högre undervisningen genom att staten avhänder sig kontrollen över sådan utbildning som tillkommit på enskilt initiativ men med hjälp av statligt studiestöd. Vid fjolårets behandling av frågan erinrade utskottet också om folkbildningsutredningens pågående arbete med att utreda kompetensfördelningen mellan det offentliga utbildningsväsendet och studieförbunden. I sammanhanget återgav utskottet synpunkter i frågan som utredningen framfört i sin debattskrift (SOU 1977: 38) Folkbildningen i framtiden och som gav stöd för den ståndpunkt riksdagen tidigare intagit. Någon anledning att nu frånga denna ståndpunkt anser utskottet inte föreligga. Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionen 1806.

I motionen 1237 av Wiggo Komstedt och Bo Lundgren framhålls att bland de studiemedelstagare som inte betalat tillbaka sina studiemedel finns ca

3 000 personer som flyttat utomlands. Motionärerna, som anser sig kunna förmoda att en stor del av dessa utomlands boende personer är utländska studenter som valt att studera i Sverige, menar att brister finns i de regler som gäller såväl för utländska studerandes rätt att erhålla studiemedel som för systemet i stort. De anser att systemet i stället bör utformas så att antalet studerande som ej betalar tillbaka sina studiemedel minskar och begär att utredningen om gäststuderande m. m. skall få i uppdrag att beakta de synpunkter som framförts i motionen.

Icke svensk medborgare som kommit till Sverige i huvudsakligt syfte att få utbildning, s. k. gäststuderande, har inte rätt till studiemedel utan denna rätt förutsätter en anknytning till landet. I regel måste anknytningen ha dokumenterats genom att den studerande med vederbörliga tillstånd vistats och förvärvsarbetat i Sverige under en sammanhängande tid av minst två år. Utlänningar som tagits emot här i landet under sådana omständigheter att det klart kan förutsättas att de kommer att stanna i Sverige, t. ex. flyktingar eller barn till invandrare, kan dock få studiestöd vid en tidigare tidpunkt.

Det förhållandet att det bland de utomlands bosatta personer som inte återbetalar studiemedel kan finnas invandrare som återflyttat till sitt hemland eller bosatt sig i annat land kan enligt utskottets uppfattning inte tas till intäkt för att ytterligare skärpa de bestämmelser som gäller för utländska medborgares rätt till svenskt studiestöd. Mot bakgrund av att närmare 300 000 personer f. n. skall återbetala studiemedel utgör personerna i fråga en liten andel av det totala antalet avgiftsskyldiga. Det är självfallet angeläget att åtgärder vidtas för att återkräva studiemedel även från personer som flyttat utomlands. CSN har också i en skrivelse till riksdagens revisorer den 14 november 1978 berört problemet och föreslagit vissa åtgärder för att underlätta kravverksamheten. Någon översyn i enlighet med vad som yrkas i motionen 1237 anser utskottet inte påkallad och avstyrker därför bifall till motionen.

Genom beslut av föregående års riksmöte (prop. 1977/78: 109, SfU 1977/78: 32, rskr 300) infördes möjligheter att erhålla förskott på studiemedel för sådana studerande som efter sin ansökan väntat längre tid än fyra veckor på beslut om studiemedel. Sedan förskottet uppburits avräknas detta i samband med utbetalningen av studiemedlen. I de fall studiemedel inte beviljas eller beviljas med lägre belopp än som motsvarar förskottsbeloppet kan detta återkrävas. Ränta på förskottet utgår då med ett belopp som motsvarar normallåneräntan för statens utlåningsfonder. Reglerna för återkrav av förskott på studiemedel avviker från återkravsreglerna inom studiemedelssystemet så till vida att studiemedlen kan återkrävas omedelbart endast om de uppburits obehörigen eller med för högt belopp och den som erhållit studiemedlen har insett eller bort inse detta. Vidare är räntan på det belopp som återkrävs 2% högre än normallåneräntan.

I motionen 506 av Sven Aspling m. fl. upprepar motionärerna ett redan i

samband med behandlingen av propositionen 1977/78: 109 framställt yrkande om att samma återbetalningsregler som gäller för studiemedel skall tillämpas beträffande förskott. Den som i god tro för sitt uppehålle under studierna förbrukat ett förskott men därefter fått avslag på sin ansökan om studiemedel skall, menar motionärerna, kunna få förskottet omvandlat till återbetalningspliktiga studiemedel.

Utskottet avvisade under fjolårets riksmöte det av motionärerna förordade systemet för återbetalning av förskott. Avsikten var, framhöll utskottet, att förskottssystemet skall vara enkelt att administrera och möjliggöra snabba utbetalningar samtidigt som felaktiga utbetalningar skall undvikas. Om det skulle finnas möjligheter att få förskott på samma förmånliga återbetalningsvillkor som gäller för studiemedel skulle detta, ansåg utskottet, sannolikt uppmuntra till ansökningar om förskott i en mängd fall där vederbörande inte är berättigad till studiemedel. Inte minst administrativa skäl ansågs tala mot en sådan ordning. Vad utskottet anfört godkändes av riksdagen. Utskottet som anser att riksdagen bör vidhålla sin tidigare ståndpunkt i frågan avstyrker bifall till motionen 506 i nu behandlad del.

### *Vuxenstudiestöd*

Vuxenstudiestöd kan utgå vid såväl längre som kortare studier. Det särskilda vuxenstudiestödet vid längre studier är avsett främst för studerande på grundskole- och gymnasienivå. Stödet utgår under kurstiden dels som ett skattepliktigt bidrag motsvarande 65 % av det utbildningsbidrag den studerande skulle ha fått vid arbetsmarknadsutbildning, dels i form av återbetalningspliktiga studiemedel. De senare kan utgå med så stort belopp att vuxenstudiestödet för den studerande når samma nivå som ett beskattat utbildningsbidrag. Liksom studiemedlen utgår det särskilda vuxenstudiestödet för 15-dagarsperioder till heltidsstuderande och för 30-dagarsperioder till deltidstuderande.

I propositionen har för budgetåret 1979/80 beräknats medel för ca 14 700 årsplatser innebärande en ökning med 1 900 platser i förhållande till innevarande budgetår.

Den nuvarande beräkningen av det särskilda vuxenstudiestödet i 15- resp. 30-dagarsperioder kritiserar av motionärerna i motionen 506 av Sven Asplång m. fl. och motionen 1239 av Karl-Eric Norrby m. fl., som menar att stödet bör utgå per dag för att inte de studerande skall gå miste om ersättning under vissa perioder. I motionen 506 begärs också att särskilt vuxenstudiestöd skall utgå under julferier med hänsyn till de svårigheter som föreligger för de studerande att få inkomster av förvärvsarbete under den korta julleddigheten från studierna. Finansieringen av de föreslagna ändringarna bör enligt motionärerna ske genom att ett mindre antal stöd utgår.

Utskottet ansluter sig till motionärernas uppfattning att det inte är tillfredsställande att studerande med särskilt vuxenstudiestöd kan bli utan

kompensation för inkomstbortfall under viss del av studietiden eller under mellankommande julferier. Utskottet föreslår därför att reglerna för särskilt vuxenstudiestöd ändras så, att stödet kan utgå för samtliga kalenderdagar under studieperioden och för julferier som medför uppehåll i studierna.

Nivån på det särskilda vuxenstudiestödet anknyter till nivån på utbildningsbidraget i form av dagpenning och stimulansbidrag enligt arbetsmarknadskungörelsen. Genom att det särskilda vuxenstudiestödet för heltidsstudier beräknas i perioder om 15 kalenderdagar men utbildningsbidraget utgår per dag under en femdagars arbetsvecka har vuxenstudiestöd under en 15-dagarsperiod ansetts motsvara 11 dagars utbildningsbidrag. Utskottet avser inte att någon ändring av stödets nivå skall ske. En övergång till dagberäkning av stödet kommer därför att innebära att stödet per dag kommer att motsvara elva femtondelar av utbildningsbidragets belopp. Som villkor för att få särskilt vuxenstudiestöd bör gälla att det sammanlagda antalet studiedagar under en termin uppgår till minst 15 vid heltidsstudier och minst 30 vid deltidstudier och avser samma slags studier.

För att inte bestämmelserna om rätt till särskilt vuxenstudiestöd under julferier skall kunna utnyttjas på ett sätt som strider mot deras syfte bör som villkor för sådant stöd gälla att studierna bedrivs under en inte alltför kort period före och efter ferierna. Det får ankomma på regeringen eller myndighet regeringen bestämmer att utfärda närmare föreskrifter härom.

Finansieringen av de föreslagna ändringarna bör ske inom ramen för de medel som beräknats för det särskilda vuxenstudiestödet genom att ett mindre antal sådana stöd utgår.

Med det anförda tillstyrker utskottet bifall till motionen 506 i motsvarande delar och motionen 1239.

Motionärerna i motionen 597 av Lars Werner m. fl. begär att det särskilda vuxenstudiestödet helt skall utgå som bidrag.

Motsvarande yrkanden har framförts under en följd av år men avvisats av riksdagen på förslag av utskottet. Utskottet anser att riksdagen bör vidhålla sin tidigare uppfattning och avstyrker bifall till det nämnda yrkandet i motionen 597.

Vid kortare studier utgår vuxenstudiestödet i form av tim- och dagstudiestöd. Timstudiestödet är främst avsett för deltagare i studiecirklar, medan dagstudiestödet, som utgår som inkomstbidrag och internatbidrag, främst är avsett för deltagare i kortare ämneskurser vid folkhögskolor. Timstudiestödet utgår med 25 kr. per timme och dagstudiestödet med 125 kr. per dygn i inkomstbidrag och med samma belopp per dygn i internatbidrag.

I propositionen föreslås timstudiestödet höjt till 30 kr. per timme, inkomstbidraget till 150 kr. per dygn och internatbidraget till 150 kr. per dygn. Medel har beräknats för 16 000 dagstudiestöd om 12 dagar mot för 12 500 stöd om samma dagantal innevarande budgetår. Medel för timstu-

diestödet har beräknats för ett oförändrat antal stöd, 25 000 om 90 timmar.

I motionen 506 av Sven Aspling m. fl. yrkas att timstudiestödet höjs till 35 kr. per timme, inkomstbidraget till 200 kr. per dygn och internatbidraget till 200 kr. per dygn. Motionärerna, som föreslår att höjningarna finansieras genom att ett mindre antal stöd utgår, framhåller att för låga bidragsbelopp inverkar menligt på rekryteringen till vuxenstudier och att det är viktigare att stödsystemet fungerar väl med ett mer begränsat antal stöd än att det utökas men inte kan utnyttjas av dem det är avsett för.

Förslaget i propositionen innebär enligt utskottets uppfattning en skälig höjning av tim- och dagstudiestödets belopp. Utskottet anser sig därför inte ha anledning biträda förslaget i motionen om en annan fördelning av det tillgängliga ekonomiska utrymmet för tim- och dagstudiestöd. Utskottet tillstyrker propositionens förslag och avstyrker bifall till motionen 506 i nu aktuella delar.

Som ovan nämnts kan timstudiestöd och inkomstbidraget inom dagstudiestödet endast utgå till arbetstagare. Rune Johnsson i Mölndal m. fl. hänvisar i motionen 1236 till att CSN under 1978 avlämnat en rapport med förslag om att de nämnda stöden skall kunna utgå även till andra än arbetstagare och hemställer att riksdagen skall begära förslag från regeringen på grundval av den nämnda rapporten.

Enligt de beräkningar CSN lagt fram i sitt förslag skulle de föreslagna utvidgningarna av rätten till tim- och dagstudiestöd medföra ökade kostnader med ca 23,5 milj. kr. Av kostnaden föreslås hälften finansierad genom en vuxenutbildningsavgift som skall erläggas av egenföretagare och återstoden av skattemedel. Departementschefen har i propositionen framhållit att han f. n. inte är beredd att ta ställning till CSN:s förslag i frågan. Utskottet anser att beredningen av förslaget inom regeringskansliet bör avvaktas och kan därför inte biträda yrkandet i motionen 1236.

#### **Administration av och information om vuxenstudiestöd m. m.**

En del av medlen från vuxenutbildningsavgiften och skattemedlen från de beskattade vuxenstudiestöden används för CSN:s administration av vuxenstudiestöden och vuxenstudienämndernas verksamhet samt för den information om stöden som sker genom fackliga organisationer. Medlen för ändamålen tillförs anslaget F 7. Administration av och information om vuxenstudiestöd m. m. Förutom till de fackliga organisationerna utgår medel från anslagsposten för information om vuxenstudiestöd till Lantbrukarnas riksförbund (LRF), Sveriges Fiskares riksförbund (SFR) och Sveriges hantverks- och industriorganisation (SHIO).

Med hänsyn till att vuxenutbildningsavgiften finansieras med arbetsgivaravgifter enbart på löntagarnas inkomster anser motionärerna i motionen 506 av Sven Aspling m. fl. att de nämnda företagargenorganisationerna inte bör få del av medlen under anslaget utan dessa bör i stället helt tillföras I.O och TCO.

Medel till företagorganisationerna för information om vuxenstudiestöd har utgått även under innevarande budgetår. Denna anslagsfördelning har godkänts av riksdagen med hänsyn till att såväl särskilt vuxenstudiestöd som dagstudiestöd i form av internatbidrag kan ges även till den som inte är arbetstagare. Det har därför ansetts rimligt att även företagorganisationerna får möjlighet att informera om rätten till vuxenstudiestöd. Utskottet anser att riksdagen bör vidhålla denna uppfattning och avstyrker därför bifall till det förevarande yrkandet i motionen 506.

Vuxenutbildningsnämnderna, som finns i varje län, består av nio ledamöter som väljs för tre år. Av ledamöterna utser regeringen fem, varav tre på förslag av LO och två på förslag av TCO. Övriga fyra ledamöter, som skall företräda utbildningsväsendet i länet, utses av landsting eller i vissa fall kommun. Nämnderna är beslutsföra när ordföranden eller vice ordföranden och fyra andra ledamöter är närvarande.

En begäran om att riksdagen skall besluta att ledamöterna i vuxenutbildningsnämnden skall utses av landstingen från och med nästa mandatperiod förs fram i motionen 709 av Margit Odelsparr och Sven-Erik Nordin. Motionärerna begär också ett beslut om att personliga suppleanter skall utses för ledamöterna.

CSN har, såsom motionärerna påpekat, fått i uppdrag av regeringen att göra en översyn av vuxenutbildningsnämndernas verksamhet och sammansättning. Resultatet av denna översyn bör enligt utskottets uppfattning avvaktas innan riksdagen tar ställning till förslag om ändrad sammansättning av nämnderna. Utskottet avstyrker följaktligen bifall till motionen 709.

### **Bidrag till uppsökande verksamhet på arbetsplatser**

Från anslaget F 8. Bidrag till uppsökande verksamhet på arbetsplatser skall utgå medel dels för uppsökande verksamhet på arbetsplatser, dels planering m. m. av uppsökande verksamhet och utbildning av fackliga studieorganisatörer. Kostnaderna härför har för budgetåret 1979/80 beräknats till 5 milj. kr. mer än för innevarande budgetår eller till 30 milj. kr. Härav skall 22 milj. kr. användas för uppsökande verksamhet och 8 milj. kr. för planering och för utbildning av studieorganisatörer. Utgifterna täcks helt av medel från vuxenutbildningsavgiften och de beskattade vuxenstudiestöden. Medlen tilldelas LO, TCO, LRF, SFR och SHIO. Från anslaget utgår också medel för informationsverksamhet som syftar till att stimulera anställda invandrare att delta i undervisning i svenska. Medel härför föreslås med 500 000 kr.

Sven Aspling m. fl. yrkar i motionen 506 – liksom i fråga om medel under anslaget F 7 – att företagorganisationerna inte skall ha rätt till medel för uppsökande verksamhet m. m.

Utskottet har ovan avstyrkt bifall till ett yrkande i motionen 506 om att

företagarorganisationerna inte skall få del av medel för information om vuxenstudiestöd. Av samma skäl som där åberopats avstyrker utskottet bifall till yrkandet i motionen om att företagarorganisationerna inte heller skall få del av medel för uppsökande verksamhet m. m.

Motionärerna i motionen 1240, Hans Nyhage m. fl., anser att det är angeläget att visa stor återhållsamhet med utgifterna i nuvarande ansträngda budgetläge. Med hänsyn till att bidraget till uppsökande verksamhet på arbetsplatser m. m. höjts kraftigt för innevarande budgetår föreslår motionärerna att anslaget skall föras upp med oförändrat belopp och medlen fördelas med 19 milj. kr. till bidrag till uppsökande verksamhet på arbetsplatser och med 6 milj. kr. till bidrag till utbildning av fackliga studieorganisationer.

Vuxenstudiestödet – inberäknat uppsökande verksamhet på arbetsplatser m. m. – bestrids som tidigare nämnts helt av medel från vuxenutbildningsavgiften och de beskattade vuxenstudiestöden. Tillgängliga finansiella resurser fördelas på olika anslag som används för att täcka kostnaden för vuxenstudiestöd. Ett bifall till motionärernas yrkande skulle innebära att en del av medlen under anslaget Uppsökande verksamhet på arbetsplatser m. m. skulle tillföras något annat anslag för vuxenstudiestöd. Utskottet anser inte att det finns anledning vidta någon sådan omfördelning mellan anslagen och avstyrker därför bifall till motionen 1240.

Mot de delar av propositionen som inte berörts ovan har utskottet ingen erinran.

## Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. beträffande inkomstprövat och behovsprövat tillägg med bifall till propositionen 1978/79: 100 i motsvarande delar samt med avslag på motionerna 1978/79: 506, yrkandet 10, och 1978/79: 597, yrkandena 1 j–m, antar 3 kap. 10 och 11 §§ förslaget till lag om ändring i studiestödslagen (1973: 349),
2. beträffande inackorderingstillägg med bifall till propositionen i motsvarande del och med avslag på motionen 1978/79: 597, yrkandena 1 i och p, antar 3 kap. 7 § förslaget till lag om ändring i studiestödslagen,
3. beträffande ekonomiska villkor vid bristyrkesutbildning avslår motionerna 1978/79: 359 och 1978/79: 1241,
4. beträffande slopande av äktamakeprovningen avslår motionen 1978/79: 597, yrkandet 1 f,
5. beträffande fribelopp mot egen inkomst avslår motionen 1978/79: 506, yrkandet 8, och motionen 1978/79: 597, yrkandet 1 d,

6. beträffande studiemedlens belopp och åldersgräns för studiemedel avslår motionen 1978/79: 597, yrkandena 1 b, c, e och o, och motionen 1978/79: 1633, yrkandet 1 i motsvarande del,
7. beträffande återbetalning av studiemedel avslår motionen 1978/79: 597, yrkandena 1 g och h,
8. beträffande nivån på och konstruktionen av det framtida studiestödet avslår motionen 1978/79: 1225, motionen 1978/79: 597, yrkandena 1 a och 2, och motionen 1978/79: 1633, yrkandet 1 i motsvarande del och yrkandet 2,
9. beträffande studiestöd till deltagare i studieplansbundna universitetscirkclar avslår motionen 1978/79: 1806,
10. beträffande studiestöd till utländska studerande avslår motionen 1978/79: 1237,
11. beträffande förskott på studiemedel avslår motionen 1978/79: 506, yrkandet 9,
12. beträffande tilldelning och återbetalning av särskilt vuxenstudiestöd avslår motionen 1978/79: 597, yrkandet 1 n,
13. beträffande särskilt vuxenstudiestöd under julferier och dagberäkning av stödet med bifall till motionen 1978/79: 506, yrkandena 4 och 5, och motionen 1978/79: 1239 *dels* antar nya med i härvid fogad bilaga såsom *utskottets förslag* betecknade lydelse av 7 kap. 5, 7 och 8 §§ studiestödslagen, *dels* beslutar att i lagen skall införas en ny paragraf, 7 kap. 5 a § med i bilagan såsom *utskottets förslag* betecknade lydelse, *dels* ock antar ingressen i propositionens förslag till lag om ändring i studiestödslagen med i bilagan såsom *utskottets förslag* betecknade lydelse,
14. beträffande nivån på timstudiestöd och dagstudiestöd med bifall till propositionen i motsvarande delar och med avslag på motionen 1978/79: 506, yrkandena 1–3, antar 5 kap. 4 § och 6 kap. 6 § förslaget till lag om ändring i studiestödslagen,
15. beträffande timstudiestöd och dagstudiestöd till icke arbetstägare avslår motionen 1978/79: 1236,
16. antar det vid propositionen fogade förslaget till lag om ändring i studiestödslagen i vad det inte behandlats under momenten 1, 2, 13 och 14 ovan,
17. till *Centrala studiestödsnämnden m. m.* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 36 962 000 kr.,
18. godkänner att 456 200 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften och de influtna skattemedlen från de beskattade vuxenstudiestöden för budgetåret 1979/80 tillförs anslaget Studiebidrag m. m.,
19. med bifall till propositionens förslag och med avslag på motionen 1978/79: 506, yrkandet 11, till *Studiebidrag m. m.* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 899 600 000 kr.,

20. till *Kostnader för avskrivning av vissa studielån med statlig kreditgaranti* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 200 000 kr.,
21. godkänner att 5 600 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften och de influtna skattemedlen från de beskattade vuxenstudiestöden för budgetåret 1979/80 tillförs anslaget Ersättning till postverket och riks försäkringsverket för deras handläggning av studiesocialt stöd,
22. till *Ersättning till postverket och riks försäkringsverket för deras handläggning av studiesocialt stöd* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 3 900 000 kr.,
23. till *Bidrag till avlönande av föreståndare vid elevhem vid gymnasieskolor m. m.* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 600 000 kr.,
24. till *Bidrag till hälso- och sjukvård för studerande* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 2 255 000 kr.,
25. beträffande medel till företagorganisationerna för information om vuxenstudiestöd avslår motionen 1978/79: 506, yrkandet 6,
26. godkänner att 15 510 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften och de influtna skattemedlen från de beskattade vuxenstudiestöden för budgetåret 1979/80 tillförs anslaget Administration av och information om vuxenstudiestöd m. m.,
27. till *Administration av och information om vuxenstudiestöd m. m.* för budgetåret 1979/80 anvisar ett anslag om 1 000 kr.,
28. beträffande vuxenutbildningsnämndernas sammansättning avslår motionen 1978/79: 709,
29. beträffande medel till företagorganisationer för uppsökande verksamhet på arbetsplatser m. m. avslår motionen 1978/79: 506, yrkandet 7,
30. med bifall till propositionens förslag och med avslag på motionen 1978/79: 1240 godkänner att 30 000 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften och de influtna skattemedlen från de beskattade vuxenstudiestöden för budgetåret 1979/80 tillförs anslaget Bidrag till uppsökande verksamhet på arbetsplatser, m. m.,
31. till *Bidrag till uppsökande verksamhet på arbetsplatser m. m.* för budgetåret 1979/80 anvisar ett anslag av 500 000 kr.,
32. godkänner att 15 000 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften och de influtna skattemedlen från de beskattade vuxenstudiestöden för budgetåret 1979/80 tillförs anslaget Studiemedelsfonden,
33. med bifall till propositionens förslag och med avslag på motionen 1978/79: 506, yrkandet 12, till *Studiemedelsfonden* för bud-

getåret 1979/80 anvisar ett investeringsanslag av 1 429 500 000 kr.

Stockholm den 27 februari 1979

På socialförsäkringsutskottets vägnar  
SVEN ASPLING

*Närvarande:* Sven Aspling (s), Helge Karlsson (s), Britta Bergström (fp), Doris Håvik (s), Maj Pehrsson (c), Allan Åkerlind (m), Gösta Andersson (c), Ralf Lindström (s), Elis Andersson (c), Christer Nilsson (s), Blenda Littmarck (m), Lars-Åke Larsson (s), Christina Rogestam (c), Martin Olsson (c) och Stig Gustafsson (s).

## Reservationer

### 1. *beträffande inkomstprövat tillägg*

av Sven Aspling, Helge Karlsson, Doris Håvik, Ralf Lindström, Christer Nilsson, Lars-Åke Larsson och Stig Gustafsson (alla s), vilka anser

*dels* att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "I propositionen" och slutar med "och 597." bort ha följande lydelse:

Propositionens förslag till höjning av det inkomstprövade tilläggets belopp och av den övre reduktionsgränsen för tillägget överensstämmer i huvudsak med tidigare förslag i socialdemokratiska motioner. Utskottet biträder förslaget liksom förslaget om förbättringar av det behovsprövade tillägget. För att inte effekten av förbättringarna av det inkomstprövade tillägget skall reduceras betydligt, finner emellertid utskottet det nödvändigt att också höja inkomstgränsen för oreducerat tillägg från 38 000 kr. till 41 000 kr. Utskottet tillstyrker därför bifall till yrkandet i motionen 506. Däremot kan utskottet mot bakgrund av det statsfinansiella läget inte biträda de krav på ytterligare förbättringar av det inkomstprövade tillägget och det behovsprövade tillägget som framförts i motionen 597.

*dels* att utskottet under moment 1 bort hemställa

att riksdagen beträffande inkomstprövat och behovsprövat tillägg med bifall till propositionen 1978/79: 100 i motsvarande delar och till motionen 1978/79: 506, yrkandet 10, samt med anledning av motionen 1978/79: 597, yrkandena 1 j–m, dels antar 3 kap. 10 och 11 §§ förslaget till lag om ändring i studiestödslagen (1973: 349), dels ger regeringen till känna vad utskottet anfört om höjning av inkomstgränsen för oreducerat inkomstprövat tillägg,

### 2. *beträffande fribelopp mot egen inkomst*

av Sven Aspling, Helge Karlsson, Doris Håvik, Ralf Lindström, Christer Nilsson, Lars-Åke Larsson och Stig Gustafsson (alla s), vilka anser

dels att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 16 som börjar med "Utskottet som" och slutar med "ytterligare medelsanvisning." bort ha följande lydelse:

Utskottet, som biträder propositionens förslag om en höjning av fribeloppet för makes inkomst, anser det inte mindre angeläget att även fribeloppet för egen inkomst höjs. En sådan höjning får stor betydelse för deltidssamarbetande och ger möjligheter till feriearbete, utan att arbetsinkomsten medför reducering av studiemedlens totalbelopp. Utskottet biträder därför yrkandet i motionen 506 om en höjning av fribeloppet för egen inkomst till 60 % av basbeloppet per kalenderhalvår för heltidsstuderande och till ett häremot svarande belopp för den som heltidsstuderar kortare tid och för deltidssstuderande.

dels att utskottet under moment 5 bort hemställa att riksdagen beträffande fribelopp mot egen inkomst med bifall till motionen 1978/79: 506, yrkandet 8 och med anledning av motionen 1978/79: 597, yrkandet 1 d antar följande såsom reservanternas förslag betecknade lydelse av 4 kap. 16 och 19 §§ studiestöds-lagen (1973: 349):

| Föreslagen lydelse                                                                                                                                                                                                                                                                                         |            | Reservanternas förslag                                                                                                                                                                                                                                                                                     |            |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |            | 4 kap.                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |            |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |            | 16 §                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |            |
| För heltidsstuderande minskas det belopp som utgår enligt 13 § första stycket och 14 § för varje hel, sammanhängande tidsperiod om 15 dagar med en adertondel av den del av den studerandes inkomst under kalenderhalvåret som överstiger nedan för skilda perioder angivna delar av basbeloppet, nämligen |            | För heltidsstuderande minskas det belopp som utgår enligt 13 § första stycket och 14 § för varje hel, sammanhängande tidsperiod om 15 dagar med en adertondel av den del av den studerandes inkomst under kalenderhalvåret som överstiger nedan för skilda perioder angivna delar av basbeloppet, nämligen |            |
| Antal hela, sammanhängande tidsperioder om 15 dagar för vilka studiemedel skall utgå under kalenderhalvåret                                                                                                                                                                                                |            | Antal hela, sammanhängande tidsperioder om 15 dagar för vilka studiemedel skall utgå under kalenderhalvåret                                                                                                                                                                                                |            |
| Del av basbeloppet                                                                                                                                                                                                                                                                                         |            | Del av basbeloppet                                                                                                                                                                                                                                                                                         |            |
| högst 4                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | 75 procent | högst 4                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | 80 procent |
| 5                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | 70 procent | 5                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | 75 procent |
| 6                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | 65 procent | 6                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | 70 procent |
| 7                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | 60 procent | 7                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | 65 procent |
| lägst 8                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | 55 procent | lägst 8                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | 60 procent |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |            | 19 §                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |            |
| För deltidssstuderande minskas det belopp som utgår för ett kalenderhalvår enligt 13 § första stycket                                                                                                                                                                                                      |            | För deltidssstuderande minskas det belopp som utgår för ett kalenderhalvår enligt 13 § första stycket                                                                                                                                                                                                      |            |

och 14 § för varje hel, sammanhängande tidsperiod om 30 dagar med en niondel av den del av den studerandes inkomst under kalenderhalvåret som överstiger 140 procent av basbeloppet.

och 14 § för varje hel, sammanhängande tidsperiod om 30 dagar med en niondel av den del av den studerandes inkomst under kalenderhalvåret som överstiger 150 procent av basbeloppet.

Utöver vad ----- gånger basbeloppet.

Om sådan ----- av basbeloppet.

Är den ----- centrala studiestödsnämnden.

### 3. *beträffande nivån på och konstruktionen av det framtida studiestödet* av Allan Åkerlind (m) och Blenda Littmarck (m), vilka anser

*dels att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "Vad härefter" och slutar med "till motionsyrkandena." bort ha följande lydelse:*

Frågan om förändringar av det studiesociala stödet i ett längre perspektiv är f. n. föremål för prövning inom studiestödsutredningen. Utredningen har i sitt principbetänkande framhållit att för att återställa studiemedlens köpkraft till den nivå de hade när studiemedelssystemet genomfördes 1965 det skulle krävas en höjning av totalbeloppet till 150 % av basbeloppet. Skulle beloppet anpassas till den allmänna standardutvecklingen under den tid systemet funnits, krävs en höjning till 200 % av basbeloppet. I tilläggsdirektiven till studiestödsutredningen har departementschefen framhållit att han, i likhet med en överväldigande majoritet av de remissinstanser som yttrat sig över studiestödsutredningens principförslag, anser att en höjning av studiemedlens totalbelopp är motiverad, men att generella höjningar på detta område är så kostnadskrävande att det inom den närmast överblickbara tiden inte torde finnas utrymme i statsbudgeten för några omfattande sådana åtgärder. Enligt utskottets mening bör angelägenheten av att en framtida höjning av studiemedlens totalbelopp sker ytterligare understrykas genom att riksdagen begär att regeringen, såsom yrkats i motionen 1225, lägger fram en flerårsplan för en successiv höjning av studiemedlens totalbelopp till 180 % av basbeloppet. Genomförandet av planen bör påbörjas samtidigt som det aviserade förslaget från regeringen om studiemedel till 18–19-åringar som studerar på gymnasial nivå träder i kraft. Utskottet tillstyrker med det anförda bifall till motionen 1225. Där emot anser utskottet att yrkandena i motionerna 597 och 1633 beträffande det framtida studiestödets nivå i övrigt och dess konstruktion inte bör föranleda något uttalande från riksdagens sida med hänsyn till pågående utredningsarbete.

*dels* att utskottet under moment 8 bort hemställa

att riksdagen beträffande nivån på och konstruktionen av det framtida studiestödet med bifall till motionen 1978/79: 1225 och med avslag på motionen 1978/79: 597, yrkandena 1 a och 2, samt motionen 1978/79: 1633, yrkandet 1 i motsvarande del och yrkandet 2, begär förslag från regeringen till en plan för höjning av studiemedlens totalbelopp, så att det på sikt uppgår till 180 % av basbeloppet,

#### **4. beträffande förskott på studiemedel**

av Sven Aspling, Helge Karlsson, Doris Håvik, Ralf Lindström, Christer Nilsson, Lars-Åke Larsson och Stig Gustafsson (alla s), vilka anser

*dels* att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 19 som börjar med "Utskottet avvisade" och slutar med "behandlad del." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening talar såväl sociala som administrativa skäl för att – som motionärerna föreslagit – sådana studerande, som fått förskott och i god tro förbrukat detta för sitt uppehälle under studierna men därefter fått avslag på sin studiemedelsansökan, får förskottet omvandlat till återbetalningspliktiga studiemedel. Den studerande undgår då krav på återbetalning av förskotten under sina fortsatta studier och får alla återbetalningsmedel samlade på ett ställe. Samtidigt kommer de automatiskt verkande reglerna för återbetalning, vilka i sig innefattar sociala hänsynstaganden, att äga tillämpning. Detta är en fördel också från administrativ synpunkt. Utskottet anser därför att regeringen bör lägga fram förslag till nästa riksmöte om sådana ändringar i reglerna om förskott på studiemedel som förordats i motionen 506. Det anförda bör ges regeringen till känna.

*dels* att utskottet under moment 11 bort hemställa

att riksdagen beträffande förskott på studiemedel med bifall till motionen 1978/79: 506, yrkandet 9, ger regeringen till känna vad utskottet anför,

#### **5. beträffande nivån på timstudiestöd och dagstudiestöd**

av Sven Aspling, Helge Karlsson, Doris Håvik, Ralf Lindström, Christer Nilsson, Lars-Åke Larsson och Stig Gustafsson (alla s), vilka anser

*dels* att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 21 som börjar med "Förslaget i" och slutar med "aktuella delar." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning är det viktigt att såväl timstudiestödets som inkomstbidragets belopp ligger på en sådan nivå att det ger skälig kompensation för inkomstbortfall under studierna. Stödets belopp bör därför fastställas med beaktande av timersättningen för bl. a. skiftarbetare och andra med oregelbundna arbetstider. De fackliga organisationerna, som

inte har tillräckligt medlemsunderlag för en bred cirkelverksamhet utan måste anordna internatkurser, får också betydande problem om dagstudiestödets belopp är för lågt, genom att detta menligt påverkar rekryteringen till kurserna.

Mot den angivna bakgrunden anser utskottet att de höjningar som föreslagits i propositionen av timstudiestödet och dagstudiestödet inte är tillräckliga. I stället bör, såsom föreslagits i motionen 506, timstudiestödet höjas till 35 kr. per timme, inkomstbidraget till 200 kr. per dag och internatbidraget till 200 kr. per dygn.

*dels* att utskottet under moment 14 bort hemställa

att riksdagen beträffande nivån på timstudiestöd och dagstudiestöd med bifall till motionen 1978/79: 506, yrkandena 1–3 och med anledning av propositionen i motsvarande delar antar 5 kap. 4 § och 6 kap. 6 § förslaget till lag om ändring i studiestödslagen (1973: 349) i följande såsom reservanternas förslag betecknade lydelse:

#### *Föreslagen lydelse*

#### *Reservanternas förslag*

### **5 kap.**

#### **4 §**

Timstudiestöd utgör 30 kronor för studietimme enligt 3 § första stycket 1 och för timme enligt 3 § första stycket 2.

Timstudiestöd utgör 35 kronor för studietimme enligt 3 § första stycket 1 och för timme enligt 3 § första stycket 2.

### **6 kap.**

#### **6 §**

Inkomstbidrag utgör 150 kronor för varje dygn.

Internatbidrag utgör 150 kronor för varje dygn.

Inkomstbidrag utgör 200 kronor för varje dygn.

Internatbidrag utgör 200 kronor för varje dygn.

### **6. beträffande timstudiestöd och dagstudiestöd till icke arbetstagare**

av Maj Pehrsson, Gösta Andersson, Elis Andersson, Christina Rogestam och Martin Olsson (alla c), vilka anser

*dels* att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 21 som börjar med "Enligt de" och slutar med "motionen 1236" bort ha följande lydelse:

Såsom framgår av motionen 1236 finns inom de grupper som i dag är uteslagna från rätten till timstudiestöd och inkomstbidrag inom dagstudiestödet många med ett stort behov av fortsatt utbildning. Enligt utskottets uppfattning är det med hänsyn härtill angeläget att även andra än arbetstagare får möjlighet att utnyttja de nämnda stödformerna. Utskottet, som biträder yrkandet i motionen, anser därför att ett förslag på grundval av

CSN:s rapport om tim- och dagstudiesöd till icke-arbetstagare bör föreläggas riksdagen under nästkommande riksmöte. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

*dels* att utskottet under moment 15 bort hemställa

att riksdagen beträffande timstudiesöd och dagstudiesöd till icke arbetstagare med bifall till motionen 1978/79: 1236 ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

**7. beträffande medelsanvisning till anslagen Studiebidrag m. m. och IV: 5 Studiemedelsfonden**

av Sven Aspling, Helge Karlsson, Doris Håvik, Ralf Lindström, Christer Nilsson, Lars-Åke Larsson och Stig Gustafsson (alla s), vilka under förut-sättning av bifall till reservationerna 1 och 2 anser att utskottet bort hemställa

*dels* under moment 19

att riksdagen med bifall till motionen 1978/79: 506, yrkandet 11, och med anledning av propositionen till Studiebidrag m. m. för bud-getåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 903 600 000 kr.,

*dels* under moment 33

att riksdagen med bifall till motionen 1978/79: 506, yrkandet 12, och med anledning av propositionen till Studiemedelsfonden för bud-getåret 1979/80 anvisar ett investeringsanslag av 1 443 500 000 kr.,

**8. beträffande medel till företagargorganisationer för information om vuxenstudiesöd**

av Sven Aspling, Helge Karlsson, Doris Håvik, Ralf Lindström, Christer Nilsson, Lars-Åke Larsson och Stig Gustafsson (alla s), vilka anser

*dels* att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 22 som börjar med "Medel till" och slutar med "motionen 506" bort ha följande lydelse:

Den nuvarande ordningen, som innebär att löntagarnas medel förbrukas för företagarnas ändamål, är enligt utskottets mening inte tillfredsställan-de. Så länge egenföretagarna inte bidrar till vuxenstudiesödets finansie-ring genom att även de erlägger en vuxenutbildningsavgift, bör de medel som föreslås tilldelade företagargorganisationerna i stället tillföras de fackli-ga organisationerna. Utskottet biträder på grund av det anförda yrkandet i motionen 506.

Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

*dels* att utskottet under moment 25 bort hemställa

att riksdagen beträffande medel till företagargorganisationer för in-formation om vuxenstudiesöd med bifall till motionen 1978/79: 506, yrkandet 6, ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

**9. beträffande medel till företagorganisationer för uppsökande verksamhet på arbetsplatser m. m.**

av Sven Aspling, Helge Karlsson, Doris Håvik, Ralf Lindström, Christer Nilsson, Lars-Åke Larsson och Stig Gustafsson (alla s), vilka anser

*dels* att det avsnitt av utskottets yttrande som börjar på s. 22 med "Utskottet har" och slutar på s. 23 med "verksamhet m. m." bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan (reservationen 8) tillstyrkt bifall till yrkandet 6 i motionen 506, vilket innebär att företagorganisationerna inte skall få del av medel för information om vuxenstudiestödet. Utskottet anser samma skäl som anförts i den nämnda reservationen kunna återopas mot att låta företagorganisationerna få del av medel för uppsökande verksamhet på arbetsplatser m. m. Det anförda bör med anledning av motionen 506 ges regeringen till känna.

*dels* att utskottet under moment 29 bort hemställa

att riksdagen beträffande medel till företagorganisationer för uppsökande verksamhet på arbetsplatser m. m. med bifall till motionen 1978/79: 506, yrkandet 7, ger regeringen till känna vad utskottet anför.

**10. beträffande medel till anslaget Uppsökande verksamhet på arbetsplatser m. m.**

av Allan Åkerlind och Blenda Littmarck (m), vilka anser

*dels* att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 23 som börjar med "Vuxenstudiestödet – inberäknat" och slutar med "motionen 1240." bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning och förordar att 5 milj. kr. av de medel som i propositionen föreslås tillföras anslaget Uppsökande verksamhet på arbetsplatser m. m. från vuxenutbildningsavgiften och de beskattade vuxenstudiestöden innehålls och reserveras.

Utskottet anser avslutningsvis att det finns anledning överväga huruvida man kan inordna vuxenstudiestödet och dess administration i det konventionella studiestödssystemet. Därigenom borde bl. a. skillnaderna i stödförmåner kunna utjämnas och garantier för en så långt möjligt objektiv och rättvis fördelning skapas. Det ankommer på studiestödsutredningen att se över denna fråga.

*dels* att utskottet under moment 30 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1978/79: 1240 och med avslag på propositionens förslag godkänner att 25 000 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften och de influtna skattemedlen från de beskattade vuxenstudiestöden för budgetåret 1979/80 tillförs anslaget Bidrag till uppsökande verksamhet på arbetsplatser, m. m.

## Särskilda yttranden

### 1. *beträffande vuxenutbildningsnämndernas sammansättning*

av Maj Pehrsson, Gösta Andersson, Elis Andersson, Christina Rogestam och Martin Olsson (alla c), vilka anför:

Vid riksdagsbehandlingen av propositionen 1975: 23 om vidgad vuxenutbildning samt studiestöd för vuxna m. m. föreslog de tre borgerliga partierna i en gemensam reservation nr 30 till utskottets betänkande 1975: 14 att vuxenutbildningsnämnd i sin helhet skulle utses av landsting. Reservanterna ansåg att nämnderna då skulle få den sammansättning som bäst speglade regionens befolkningsstruktur och utbildningsbehov samtidigt som sammansättningen väl skulle tillgodose de skiftande intressen som finns inom fackliga organisationer, folkrörelser, näringsliv m. m. Den dåvarande socialdemokratiska regeringens förslag om att fem ledamöter i nämnderna skulle utses av regeringen och återstående fyra av landstingen vann emellertid riksdagens bifall.

CSN har härefter den 20 april 1978 fått i uppdrag av den dåvarande trepartiregeringen att se över bl. a. vuxenutbildningsnämndernas sammansättning. Arbetet beräknas slutfört i juni innevarande år. Med hänsyn till att en översyn pågår avstår vi från att framställa något yrkande. Vi förutsätter dock att de synpunkter beträffande sammansättningen av vuxenutbildningsnämnderna som framförts i den ovannämnda reservationen beaktas vid översynen och i kommande förslag. Vi förutsätter också att behovet av personliga suppleanter i nämnderna uppmärksammas och tillgodoses.

### 2. *beträffande studiestöd till deltagare i studieplansbundna universitetscirklar*

av Allan Åkerlind (m), Blenda Littmarck (m) och Christina Rogestam (c) vilka anför:

Som framhållits i betänkandet utreds kompetensfördelningen mellan det offentliga utbildningsväsendet och studieförbunden f. n. av folkbildningsutredningen, som i sin debattskrift *Folkbildningen i framtiden* (SOU 1977: 38) bl. a. tagit upp frågan avseende gränsdragning mellan studiecirkelverksamheten och högskoleutbildningen. Enligt tilläggsdirektiv till utredningen i mars 1978 bör dess arbete bedrivas så att ett slutbetänkande lämnas under hösten 1979.

Det är enligt vår mening nödvändigt att – om utredningens och statsmakternas överväganden leder fram till att studieförbunden i framtiden skall kunna tilldelas statsbidrag för anordnande av studieplansbundna universitetscirklar – frågan om studiesocialt stöd till deltagarna i dessa cirklar samtidigt får en lösning.

**Av utskottet framlagt förslag till ändringar och tillägg i regeringens förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1973: 349)**

*Regeringens förslag\**

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 7, 10 och 11 §§, 4 kap. 17 §, 5 kap. 3 och 4 §§, 6 kap. 1 och 4–7 §§ samt 8 kap. 60, 62 och 79 §§ studiestödslagen (1973: 349) skall ha nedan angivna lydelse.

*Utskottets förslag*

Härigenom föreskrivs i fråga om studiestödslagen (1973: 349)

*dels* att 3 kap. 7, 10 och 11 §§, 4 kap. 17 §, 5 kap. 3 och 4 §§, 6 kap. 1 och 4–7 §§, 7 kap. 5, 7 och 8 §§ samt 8 kap. 60, 62 och 79 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

*dels* att i lagen skall införas en ny paragraf, 7 kap. 5a §, av nedan angivna lydelse.

**7 kap.**

**5 §**

Särskilt vuxenstudiestöd kan utgå såväl vid heltidsstudier som vid deltidssstudier. Till deltidssstudierande kan dock särskilt vuxenstudiestöd utgå endast om han bedriver studierna på minst halvtid.

Särskilt vuxenstudiestöd kan utgå såväl vid heltidsstudier *om minst 15 dagar under ett kalenderhalvår* som vid deltidssstudier *om minst 30 dagar under ett kalenderhalvår*. Till deltidssstudierande kan dock särskilt vuxenstudiestöd utgå endast om han bedriver studierna på minst halvtid.

I fråga om särskilt vuxenstudiestöd äger 4 kap. 6–10 §§ motsvarande tillämpning.

I fråga om särskilt vuxenstudiestöd äger 4 kap. 6–9 §§ motsvarande tillämpning.

**5 a §**

*Särskilt vuxenstudiestöd utgår för varje kalenderdag under sådan del av läsår under vilken den studerande bedriver studier.*

*Särskilt vuxenstudiestöd utgår enligt bestämmelserna i 17 § även för tid under vilken den studerande är sjuk.*

*Särskilt vuxenstudiestöd utgår dessutom vid uppehåll i studierna för julferie enligt de närmare bestämmelser som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer. Under sådan julferie utgår det särskilda vuxenstudiestödet med samma belopp för kalenderdag som under studietiden.*

\* 7 kap. 5, 7 och 8 §§, vilka föreslås ändrade av utskottet, överensstämmer med nuvarande lydelse.

## Regeringens förslag

## Utskottets förslag

## 7 §

För varje *hel, sammanhängande* tidsperiod om 15 dagar under vilken heltidsstuderande bedriver studier utgår

1. vuxenstudiebidrag med 65 procent av det belopp som den studerande skulle ha fått i utbildningsbidrag, enligt bestämmelserna om dagpenning och stimulansbidrag, för heltidsstudier under *samma* tidsperiod, om han kunnat få sådant bidrag.

2. återbetalningspliktiga studiemedel med det belopp som motsvarar skillnaden mellan följande två tal, nämligen

a) det utbildningsbidrag som avses under 1 efter avdrag för preliminär A-skatt,

b) vuxenstudiebidraget enligt 1 efter avdrag för preliminär A-skatt.

För varje tidsperiod om 15 kalenderdagar utgår till heltidsstuderande

1. vuxenstudiebidrag med 65 procent av det belopp som den studerande skulle ha fått i utbildningsbidrag, enligt bestämmelserna om dagpenning och stimulansbidrag, för heltidsstudier under *en lika lång sammanhängande* tidsperiod, om han kunnat få sådant bidrag.

2. återbetalningspliktiga studiemedel med det belopp som motsvarar skillnaden mellan följande två tal, nämligen

a) det utbildningsbidrag som avses under 1 efter avdrag för preliminär A-skatt,

b) vuxenstudiebidraget enligt 1 efter avdrag för preliminär A-skatt.

*För tidsperiod som omfattar mindre än 15 dagar utgår för varje kalenderdag vuxenstudiebidrag och återbetalningspliktiga studiemedel till heltidsstuderande med en femtondel av de i första stycket angivna beloppen.*

## 8 §

För varje *hel, sammanhängande* tidsperiod om 30 dagar under vilken deltidstuderande bedriver studier utgår

1. vuxenstudiebidrag med 65 procent av det belopp som den studerande skulle ha fått i utbildningsbidrag, enligt bestämmelserna om dagpenning och stimulansbidrag, för heltidsstudier under 15 dagar, om han kunnat få sådant bidrag,

2. återbetalningspliktiga studiemedel med det belopp som motsvarar skillnaden mellan följande två tal, nämligen

a) det utbildningsbidrag som avses under 1 efter avdrag för preliminär A-skatt,

För varje tidsperiod om 30 kalenderdagar utgår till deltidstuderande

1. vuxenstudiebidrag med 65 procent av det belopp som den studerande skulle ha fått i utbildningsbidrag, enligt bestämmelserna om dagpenning och stimulansbidrag, för heltidsstudier under *en sammanhängande tidsperiod* av 15 dagar, om han kunnat få sådant bidrag,

2. återbetalningspliktiga studiemedel med det belopp som motsvarar skillnaden mellan följande två tal, nämligen

a) det utbildningsbidrag som avses under 1 efter avdrag för preliminär A-skatt,

*Regeringens förslag*

b) vuxenstudiebidraget enligt 1 efter avdrag för preliminär A-skatt.

*Utskottets förslag*

b) vuxenstudiebidraget enligt 1 efter avdrag för preliminär A-skatt.

*För tidsperiod som omfattar mindre än 30 dagar utgår för varje kalenderdag vuxenstudiebidrag och återbetalningspliktiga studiemedel till deltidsstuderande med en trettiondel av de i första stycket angivna beloppen.*

## Innehållsförteckning

|                                                                                                   | sid. |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| <b>Propositionen</b> .....                                                                        | 1    |
| Förslag till lag om ändring i studiestödslagen .....                                              | 3    |
| <b>Motioner</b> .....                                                                             | 9    |
| <b>Utskottet</b> .....                                                                            | 11   |
| Studiestöd .....                                                                                  | 12   |
| Studiehjälp .....                                                                                 | 12   |
| Studiemedel .....                                                                                 | 15   |
| Vuxenstudiestöd .....                                                                             | 19   |
| Administration av och information om vuxenstudiestöd .....                                        | 21   |
| Bidrag till uppsökande verksamhet på arbetsplatser .....                                          | 22   |
| <b>Utskottets hemställan</b> .....                                                                | 23   |
| <b>Reservationer</b> .....                                                                        | 26   |
| Inkomstprövat tillägg (s) .....                                                                   | 26   |
| Fribelopp mot egen inkomst (s) .....                                                              | 26   |
| Nivån på och konstruktionen av det framtida studiestödet (m) ....                                 | 28   |
| Förskott på studiemedel (s) .....                                                                 | 29   |
| Nivån på timstudiestöd och dagstudiestöd (s) .....                                                | 29   |
| Timstudiestöd och dagstudiestöd till ickearbetstagare (c) .....                                   | 30   |
| Medelsanvisning till anslagen Studiebidrag m. m. och<br>IV: 5 Studiemedelsfonden (s) .....        | 31   |
| Medel till företagargorganisationer för information om vuxenstu-<br>diestöd (s) .....             | 31   |
| Medel till företagargorganisationer för uppsökande verksamhet på<br>arbetsplatser m. m. (s) ..... | 32   |
| Medel till anslaget Uppsökande verksamhet på arbetsplatser<br>m. m. (m) .....                     | 32   |
| <b>Särskilda yttranden</b> .....                                                                  | 33   |
| Beträffande vuxenutbildningsmämndernas sammansättning (c) ....                                    | 33   |
| Beträffande studiestöd till deltagare i studieplansbundna universi-<br>tetscirklar (m, c) .....   | 33   |
| <b>Bilaga</b>                                                                                     |      |
| Av utskottet framlagt lagförslag .....                                                            | 34   |

